

Assignment # 1

سوال نمبر 1

لوک لیتاں وچ پنجاب دی تاریخ جملہ فارے
پہن مار دی اے ہیا ڈی لہیہ رائے اے۔ نیز
لوک لیتاں دیاں تسمان بیاں ہو۔

جواب

لوک لیتاں :- (لوک لیتاں دی تاریخ)

پنجاب دا علاقہ قدیم تاریخ لوقن ای اپری اہمیت
دا حامل اے۔ مشہور شہنشاہ جلال الدین اہرنے پنج
دریاواں دی وجہ لوقن اس علاقہ دا ناں پنجاب دھیا
سی۔ اے علاقہ تہذیب و ثقافت، ادب اور فن پر توجہ
لوقن ہی وپھری حیثیت رکھدا اے۔ لہذا اے
آثار لوقن پتہ چلدا اے کہ اے تہذیب لہیہ لہیہ

ضنون و طیفہ وچ لوک لیتاں دی اہمیت :-

ضنون و طیفہ لوقن سمجھن لہیہ لوک لیتاں لوقن لہیہ
اہمیت حاصل اے۔ پنجاب دی دھرتی اپنے بند بوند
تے سوینے من پاریاں دی وجہ لوقن اس ہی مقام رکھدی
اے بلکہ لوک لیتاں پنجاب دا جہاں ہوئے ہیا ناں لوک
لیتاں دا اثر اس تے ضرور ای ہوندا اے۔ لوک لیتاں
پر قبیلے تے علاقہ دے وپھرے ہوندا ہے۔ انہاں
لوک لیتاں دا اثر انسان تے اس حد تک ہوندا اے کہ
انہاں لوقن کیناں تے ہوئے لہیہ لہیہ آسان مل لہیہ۔
اے لوک لیتاں جہن لوقن لہیہ صورت حال سی

لوک لیتاں دے لہیہ :-

لوک لیتاں دا اثر پنجاب دے شاعراں تے وی ہوں زیادہ
ہوندا اے۔ اس دی مثال عبد الرحمان جھرا لہیہ لہیہ
لوک لیتاں لوقن متاثر ہوئے شاعری لہیہ۔

انہاں ادب کو مال صحبت دو طرح لیتی ہے، ایک شعری
کے تے دو تے استادین تے .

لوک لیتاں وچ انسانی رشتیاں دا رنگ :-
لوک لیتاں اوہاں دیاں بھیاں چاواں تے اہمیتاں
دیاں خواہشاں دے بارے دسدے نیں
انہاں لیتاں وچ پنجاب دے علاقے دا پورا
روپ ساہنے آجاندا ہے .

لوک لیتاں دیاں تسماناں :-
لوک لیتاں دیاں و لوہ و لوہ تسماناں نیں جنہاں دے
ناں درج ذیل نیں .

۱) **صاپیا :-** صاپیا دو لفظاں صاپی تے آناں بڑیا ہے
اس لوق مراد ہے او صاپی، او سہن، او بیلے، او بیار۔
صاپیا پورے پنجاب دا ہے و لہرا تے اولہا
لوک لیتاں وچ ایہہ نا صرف پنجاب بندہ
دو جیاں علاقیاں وچ لگایا تے سنا جاندا ہے
اس دے وچ بھر، وچ پورے تے حیات تے دے کئی
رنگ سمائے پوئے نے۔ اس دی تاریخ دے
بارے وچ کوئی یوں گل نئی کیتی جاسدی۔
ایہنوں عام طور تے (ٹڈیڈو معری گیت) ایہ لجاندا ہے مثال دے طور تے

۲) دو بتر شہوتاں دے
لہیاں سڑماں تے
تکے لہس لکے بوٹاں دے (ہ) آسمائیں ال بھر دی
تیری صیری اک جھنڈی
خواباں وچ نتا صل دی

۳) پھلاں دیاں لوٹریاں
اک صاپی پردیسی
دو جا غیر دیاں لوٹریاں .

اس وچ پہلے مصرعے دا کوئی خاص مطلب نہ مقصد نہیں
 ہوندا، اس دا کام قافیے دی گھوڑ پوری کرنا ہے۔
 ”ماہیے“ وچ پنجاب دی ثقافت دے رنگ
 اس دے وچ بھر تے وچھوٹے دے نال نال پنجاب
 دا کلچر، ثقافت، معاشرت، مذہب، سیاست، عبادات
 تجربات، علامتی مٹاں تے ہور تہی موضوعات شامل تے
 جس دیاں کجھ مثالیں درج ذیل تے۔

۱۔ اری تے اری آئے
 اک دم یوسف دا سارا مصر وپاریا ہے

۲۔ سو تے دا کِل ماییا
 لوگاں دیاں لون آہیاں، ساڈا روندنا اے دل ماییا۔

۳۔ ڈھولا

ڈھولے دا لفظ پنجاب وچ کافی عرصے توں محبوب
 لئی استعمال ہو رہا ہے۔ اس دی تاریخ دے بارے
 یقین نال کجھ وی نہیں کہہ سدا ہے۔ برصغیر دے اعتبار
 توں اے کہہ سدا ہے کہ ڈھولا لفظ آج توں سو
 سال پہلے شاعر بیان صیر داد صیروانہ نے اپنی شاعر وچ
 استعمال کیتا سی۔ انہاں دی شاعری وچ جگزی
 رنگ دسا ہے۔

ڈھولا اک قدیم لوک گیت ہے جیڑا نسل در نسل منتقل
 ہوندا آ رہیا ہے۔ اسی وجہ توں ڈھولے لوگاں توں
 زبانی یاد تے لے انہاں لو گیتن دی ضرورت/ لوڈ وی
 محسوس نہیں ہون۔

ڈھولے دے مآخذ دے بارے وچ مختلف لوہان
دے مختلف نظریات نے تاریخ یکن وایاں
نے مختلف انداز اچ اس دے مآخذ دے بارے
کہیاں۔

پہلے ڈھولے دے مطابق اس دا تعلق تھس
لانی تے ڈھول بادشاہ دی رومانق عوامی داستان نال
بن دا ایے۔

دوجے ڈھولے دا خیال ایے کہ ایے ڈھول تے
مابھی مارو دی رومانق داستان وچوں نعلیاں۔
تعبے تے آخری ڈھولے دے خیال وچ
ڈھول پنجاب دا آب قدم لوہ لوہا سا ایے جیہ
وچہ لوہ لوہ ڈھولا بنیا ایے۔

پروفیسر بشاد بھوٹاں برقی دے مطابق اسے 1857ء لے
1860ء دے درمیان عرصے وچ تھس تخلیق ہويا
ایے۔

ڈھولے دی ترتیب۔
ڈھولے وچ ادھے مصرے دی بجائے لوہا مصرے
ہوندا ایے۔ زیادہ تر ڈھولے دے پہلے مصرے
ہم قافیہ ہونداں نیں۔ اسے ہم قافیہ ہوں
نال ہم وزن وی ہوندے نیں۔ اس دے وچ
دو تین مصریاں لوہ زیادہ مصرے وی شامل
ہوسکدے نیں۔

ڈھولے لوہ سن تے پسند کرن والے زیادہ
دیا تے رامی تے پنجاب دے علاقیاں موجود نیں۔
ڈھولا گاؤن لئی آواز دی اہمیت:-
ڈھولا گاؤن لئی کسے ساز سنگا ڈھولے، جھٹا یا بانسری
دی لوڈ نیں پیندی۔ اس لوہ گھوڑ گاؤں لئی

آواز دا اُتار پڑھا ای سارا اثر پیدا کر دا ای تے
سن لیاں عجم دے دلاں وچ اتر جائدا ای

== ڈھولے دیاں قسماں :-
پروفیسر شادب نے مطابق ڈھولے دج ذیل قسماں
دے سن

- ۱) رومانی ڈھولے
- ۲) کمال دے ڈھولے
- ۳) کال کے نارتنگ دے ڈھولے
- ۴) معرفت دے ڈھولے
- ۵) یوسف دے ڈھولے
- ۶) عینی ڈھولے
- ۷) داستاں ڈھولے

== ڈھولے دی منف وچ فسرت :-
ڈھولیاں دے وچ پنجاب دے مختلف مناظر، تراثیاں
دا ذر، عشق، رومانی داستان دا ذر نذر آندا ای

الف آصیاں ڈھولا بیٹی موتی پروواں
یکھیا دے لیا جھولی بیٹی جھم جھم روواں
الف آصیاں ڈھولا تیرے موڑھے تے لوتی
سارا جگ ڈھو ڈھو رہی آں تیرے جیسا نہ لوتی

ون، وگدی ای راوی مای اوج دوپہل پیلے ڈھولا
اک پھل منیا ماہی دے لوتی پیا دیکے ڈھولا

س) لودی

لودی اوو مٹھا کیت ای جیٹرا بچیں وچ پچیاں
لور سنایا جائدا ای د سال اپنے لواندہ پے
لور پیا رگرن لئی لودی سنادی ای اس لورے
وچ پچے لئی نیک تمناواں تے خوشیاں عمار
دے جذبات نظر آندے تے

جیوے سب دیاں ماواں ساںجھیاں بوڈیاں تے
اسے طرح لودی وی اک عامگیں حیثیت لودی ای

لوہی دا موازنہ باقی لوک بستان نال کریے تہ ایے
 سب لوں میٹھا، مقدس تے من موہنا لیت ایے۔
 اس لوں ماں، بڑی ہن، دادای یا نانی پچے لوں
 سناہی ایے۔

== لوہی وچ مذہبی، اخلاقی، سیاسی، سماجی تے معاشرتی
 روئیاں دا اظہار:۔

لوہی وچ احساس، صحبت، مشاہدے لوں علامہ
 مذہبی، اخلاقی، سیاسی، سماجی تے معاشرتی روئیاں
 دا اظہار وی نظر انداز ایے۔

جنگل ستے پیار ستے
 ستے سب دریا
 اجے جاگدا ساڈا کاما
 نی نیندے چھنی آ

باوانتک لیاوے گا	الرٹ بلر باوے دا
ماں بونیاں وٹے نی	باہی بے جھٹے نی
باوا بیٹھا لھاوے گا	باہی صن بھاوے نی
فاما کھر پھر پے گا	

۴) ٹپا

ٹپا پنجاب دا مشہور لوک لیت ایے جس لوں
 خوشی دیاں صفلاں تے گایا جاندا ایے۔
 ویاہ شادیاں دے موقع تے کردیاں دے
 درمیاں ٹپے دے مقابلے وی ہوندے تے۔

== ٹپے تے مایہ خی آواہی منق:۔
 کجھ لوک ٹپے تے مایہ لوں آواہی منق
 دے طور تے بیاں کتر دے تے۔

۱۔ مکاریاں دے مطابق ٹپے تے مایے دی منفی
 ۲۔ اللہ عمت اللہ زاید دے مطابق انہاں دوواں
 متفاں دے فرق ایے۔ انہاں دے مطابق
 ٹپے دا مزاج شوخ ایے۔ ٹپے خاص موقعیاں
 تے گاٹے جاندے تے پر مایے لئی کسی خاص
 موقعے دی ضرورت نئی۔

سر فراز حسین قاضی دے بقول:
 ٹپا با بھویں مایے نالوں لھٹا وسیع تے لعلری ہوئی
 صنف ایے پر ایہدے فرج لئی موضوع لہو جاندے تھو
 پنیں۔ اس دے فرج معاشرے دیاں ذمہ داریاں اظہار
 دی ایے۔

چٹا رنگ وے دوانی دا
 اک تیرا رنگ مشکلی دوجہ عسں جوانی دا۔

۵۔ دوپڑا

دوپڑا لوک گیتاں دی اک قدیم صنف ایے۔
 اس دے دو صفرے ہوندے تے۔ اس دے دو
 صفرےیاں فرج کسی خاص خیال، موضوع یا خاص مضمون
 دے متعلق ذکر ہوندا ایے۔
 ۱۔ روحانی، صنفی، سماجی موضوع۔
 ۲۔ موضوعات دے اختیار نال دوپڑا اک وسیع صنف
 ایے۔ ایہدے فرج سماجی، روحانی، صنفی
 سماجی، تکیں مضمون شامل تے۔ مثال دے طور تے۔

فریدا میں جانیا دھو صمد کون، جو سبھا ایہہ جگ
 اچھے چتر تے ویلچیا، تاراں لھر لھر ایہا اک
 فریدا اخالق خالق میں، خلق دے سرب صانہ
 صندارس لولن آہیے، جاں تیں بن لئی نانہ

Date: / /

مَدی "مل" :-

پنجاب دے لوک کیتاں وچ اس علاقہ دی
ثقافت، کالج، سیاست، معاشرت دے کئی رنگ
منظر آندے نھ۔ اس لوک بڑھ کے اسی اے اندازہ
لگا سداے ان کہ پنجاب داکالج بیت وسیع اے ۔